

ČESKÝ ČERVENÝ KŘÍŽ
Úřad ČČK
169 00 Praha 6, Rozdělovská 63

TISKOVÁ ZPRÁVA ČESKÉHO ČERVENÉHO KŘÍŽE Z 06.08.2024

ŽENEVSKÉ ÚMLUVY: SOUBOR PRAVIDEL, NA NICHŽ SE VŠICHNI SHODUJEME UŽ 75 A 160 LET

12. srpna uplyne 75 let od přijetí dnes platných Ženevských úmluv na ochranu obětí ozbrojených konfliktů. 22. srpna to bude 160 let od schválení nejstaršího znění. Tyto smlouvy garantují i za hrůz ozbrojeného konfliktu prostor pro lidskost – chrání před největším utrpením ty, kdo v konfliktu nebojují nebo již nebojují.

12. srpna 1949 byla v Ženevě přijata dnes platná čtveřice **Ženevských úmluv na ochranu obětí ozbrojených konfliktů** doplněná třemi dodatkovými protokoly v roce 1977 a 2005. Tvoří základní kodex mezinárodního humanitárního (válečného) práva (MHP), které určuje **pravidla vedení ozbrojených konfliktů a poskytuje ochranu** především těm osobám, kteří v konfliktu nebojují nebo již nebojují, a těm objektům, které nejsou vojenské povahy.

První Ženevská úmluva vůbec byla přijata **22. srpna 1864** z iniciativy *Henri Dunanta* a jím založeného *Mezinárodního výboru Červeného kříže*. Nová znění byla přijímána v reakci na zkušenosti, výzvy a rizika obou světových válek, přičemž v roce 1949 byla vůbec poprvé přijata samostatná úmluva chránící civilní obyvatelstvo.

Ozbrojené konflikty (vátky), ať již vnitrostátní či mezinárodní se odehrávají v prostředí různých kultur, morálních a náboženských systémů. Přesto mají všechny ozbrojené konflikty na Zemi **jedna pravidla**, na nichž se všichni shodujeme, pravidla obsažená v Ženevských úmluvách. MHP je totiž založeno na humanitárních principech, které jsou vlastní všem kulturám a náboženstvím, a díky tomu je společným dědictvím lidstva.

Každý ze 196 suverénních států na světě svobodně a dobrovolně souhlasil s tím, že bude právně vázán Ženevskými úmluvami, což podtrhuje univerzálnost hodnot ztělesněných MHP.

Příšerné zprávy z frontové linie mohou zanechat dojem, že válečné zákony jsou jen zřídka respektovány. Ale ochrana mezinárodního humanitárního práva **nepochybně účinně zmírňuje některé z nejhorších dopadů války**. Je však stále platné, že strany ozbrojených konfliktů musí udělat mnohem více, aby respektovaly MHP.

Mezinárodní hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce všude na světě se podílí na **šíření znalostí MHP** – mezi veřejností i specifickými cílovými skupinami, jako jsou např. ozbrojené síly – neboť znalost MHP je nutným předpokladem jeho naplňování. V případě ozbrojených konfliktů pak právě na základě Ženevských úmluv poskytuje pomoc civilistům a dalším obětem válek, ošetřuje raněné, pomáhá civilistům, pátrá po pohřešovaných členech rodin, navštěvuje válečné zajatce i ostatní osoby zbavené svobody. Upozorňuje také státy a další bojující strany na jejich povinnosti z MHP.

Všechny státy a bojující strany jsou povinny normy MHP za **všech** okolností nejen zachovávat, ale mají také povinnost zajistit jejich zachování působením na ty, na které mají vliv. Odpovídají i za potrestání jejich porušení.

Každá válka jednou skončí, dodržování MHP pak také usnadňuje to, aby po válce lidé z obou stran k sobě našli cestu a mohli spolu žít po té, co byla vypálena poslední kulka.

Doc. Dr. Marek Jukl

prezident ČČK

Dodatkem přinášíme základní pravidla mezinárodního humanitárního práva:

1. Útočit lze jen na bojovníky (a civilisty účastníci se boje) a na vojenské objekty. Civilisté (neúčastníci se boje) a civilní objekty nesmí být za žádných okolností napadáni.
2. Zbraně a způsoby jejich použití musí být vždy vybrány tak, aby ničivé účinky zasahovaly vojenské cíle, nikoli civilní osoby a objekty. Nesmí působit nadměrná zranění.
3. Pokud protivník již nebojuje v důsledku zranění, nemoci či ztroskotání nebo se vzdal či byl zajat, nesmí se na něj již útočit a musí se s ním zacházet lidsky.
4. Vojenští i civilní zranění a nemocní musí být sebráni a řádně ošetřeni.
5. Zdravotníci a zdravotnická zařízení jsou nedotknutelní a nesmí jim být v jejich činnosti bráněno.
6. Se zadrženými vojáky i civilisty se musí zacházet lidsky, mají právo na výměnu informací s rodinami. Jsou-li obviněni z trestného jednání, musí být souzeni řádným soudem.
7. Nikdo nesmí být vystaven krutému zacházení, mučen či ponižován.
8. Civilisté v jakýchkoli oblastech (včetně okupovaných či obklíčených) mají právo přijímat humanitární pomoc, její přepravě nesmí být bráněno.
9. Červenému kříži musí být umožněn přístup k těm, kteří jeho pomoc potřebují, a k osobám zbaveným svobody v souvislosti s konfliktem.
10. Na okupovaných územích je okupační správa povinna obyvatelstvu zajistit veřejný pořádek, zdravotní péči a zásobování základními potřebami.

Více o MHP: www.cervenykriz.eu/humanitarnipravo